

DAUGAVPILS BŪVNIECĪBAS TEHNIKUMS

Mācību priekšmets

Literatūra

Autotransports

Autodiagnostiķis

3.kurss

**Mūsdienu Latvijas literatūras un kultūras telpa.
Romānu sērija “Mēs. Latvija, XX gadsimts”**

Literatūras stundas konspekts

Metodiskā izstrādne

Pedagogs: Natālija Nagle

Daugavpils 2022

Anotācija

Metodiskās izstrādes tēma: Mūsdienu Latvijas literatūras un kultūras telpa. Romānu sērija “Mēs. Latvija, XX gadsimts”.

Temats: Ieskats “Mēs. Latvija, XX gadsimts” romānu sērijā.

Mērķauditorija: Programma - Autotransports, 3.kurss.

Metodiskās izstrādes **mērķis:** sekmēt izglītojamo izpratni un interesi par latviešu literatūras aktualitātēm, kā arī literatūras un kultūras mijiedarbību, aplūkojot romānu sēriju “Mēs. Latvija, XX gadsimts”.

Lai realizētu darba mērķi tiek izvirzīti šādi **uzdevumi:**

1. Aktualizēt “Mēs. Latvija, XX gadsimts” romānu ciklu kā nozīmīgu ieguldījumu latviešu literatūrā.
2. Rosināt aplūkot rakstnieku dzīves gājumu un romānu ciklā ietvertos daiļdarbus kopsakarībās ar Latvijas kultūrvēsturiskajiem procesiem un Latvijas garīgās un materiālās kultūras vērtībām.
3. Palīdzēt veidot attieksmi pret literārajos darbos atklātajām ētiskajām un estētiskajām vērtībām, problēmām, kultūrvēsturisko mantojumu.

SATURS

Ievads.....	4
Mācību stundas metodiskais apraksts.....	5
Izmantotie informācijas avoti	8
Pielikumi.....	9

Ievads

Prognozējamais jeb sasniedzamais rezultāts:

1. Apzināsies un paudīs savu vērtējumu par romānu sērijas nozīmīgumu latviešu literatūrā.
2. Apkopos un strukturēs informāciju par romānu ciklā ietverto rakstnieku personību un daiļradi, izmantojot skolotājas stāstījumu, savu pieredzi, zināšanas, informācijas avotus.
3. Paudīs savu attieksmi par literārajos darbos atklātajām ētiskajām un estētiskajām vērtībām, problēmām, kultūrvēsturisko mantojumu.

Mācību darba organizācijas formas: frontālais darbs, pāru darbs.

Sadarbības paņēmieni: skolotāja stāstījums, jautājumi, darbs ar informācijas avotiem (skolēniem, izmantojot informācijas tehnoloģijas, jāatrod informācija par rakstnieku biogrāfiju un daiļradi), uzskates materiāla veidošana (skolēni atrasto informāciju strukturē un pieraksta, lai pēc tam izveidotu galeriju “Mēs. Latvija, XX gadsimts.”), pārrunas (skolotāja un skolēni pārrunā romānu sērijas izveides ideju).

Vērtēšana: Skolēnu darbs stundā tiek vērtēts ar mutiskām skolotājas uzslavām par labām atbildēm vai pamudinājumiem pilnveidot atbildes. Izveidotais uzskates materiāls netiks vērtēts. Par N. Ikstenas grāmatas “Mātes piens” un vēl viena romāna izlasīšanu, analizēšanu un prezentēšanu skolēni iegūs punktus, kas summēsies atzīmē.

Metodiskās izstrādes **mērķis** – sekmēt izglītojamo izpratni un interesi par latviešu literatūras aktualitātēm, kā arī literatūras un kultūras mijiedarbību, aplūkojot romānu sēriju “Mēs. Latvija, XX gadsimts”.

Lai realizētu darba mērķi tiek izvirzīti šādi **uzdevumi**:

1. Aktualizēt “Mēs. Latvija, XX gadsimts” romānu ciklu kā nozīmīgu ieguldījumu latviešu literatūrā.
2. Rosināt aplūkot rakstnieku dzīves gājumu un romānu ciklā ietvertos daiļdarbus kopsakarībās ar Latvijas kultūrvēsturiskajiem procesiem un Latvijas garīgās un materiālās kultūras vērtībām.
3. Palīdzēt veidot attieksmi pret literārajos darbos atklātajām ētiskajām un estētiskajām vērtībām, problēmām, kultūrvēsturisko mantojumu.

Mācību stundas metodiskais apraksts

Stundas norise

Stundas fāze, paredzamais laiks	Skolēnu un skolotājas sadarbība
Ierosināšana (7 – 10 minūtes)	Sasveicināšanās. Skolotāja uzraksta uz tāfeles “Mēs. Latvija, XX gadsimts” un vaicā, ko kāds no skolēniem ir dzirdējis par šādu “projektu”. <i>Prognozējams, ka vismaz viens skolēns sacīs, ka ir dzirdējis šo nosaukumu un lasījis, ka vairāki latviešu rakstnieki ir apvienojušies, lai radītu vēsturisko romānu sēriju.</i> Skolotāja apstiprina, ka tieši tā arī ir, un aicina skolēnus noskatīties video fragmentu (DelfiTV intervija Jāņa Dombura studijā ar Gundegu Repši (00:00 – 03:10)). Pirms fragmenta aplūkošanas skolotāja akcentē, ka skolēniem jāpievērš uzmanība, ar ko intervētājs sarunājas, kā arī – kam un kā radās ideja izveidot šādu romānu sēriju, svarīgāko rakstot pierakstu kladē. Kad fragments aplūkots, skolotāja vaicā, ko svarīgu skolēni saklausīja video fragmentā. <i>Skolēni atbild, ka intervija bija ar Gundegu Repši, kuras ideja bija izveidot šo romānu sēriju kā atbildi tai situācijai, kas 2010. gadā bijusi jūtama sabiedrībā. Šajā laikā daudzi esot izteikušies, ka latviešu literatūra turas tikai uz tulkojumiem, tāpēc rakstniece kā par spīti centusies pierādīt pretējo. Un, kā novērojams šobrīd, tas īstenojies ar uzviju.</i> Skolotāja piekrīt un vaicā skolēnu domas, vai viņi arī piekrīt G.Repšes sacītajam. <i>Prognozējams, ka skolēnu viedoklis dalīsies – daži piekritīs G.Repšei, daži sacīs, ka izdotajā latviešu literatūrā ir daudz inovatīvu ideju, kā arī šobrīd ir daudz jaunu autoru.</i> Skolotāja uzslavē, ka skolēni uzmanīgi klausījušies un dalījušies ar savu viedokli. Skolotāja papildina, ka romānu sērijas kopējā vadlīnija ir rūpīga laikmeta dokumentu, liecību u.c. pieejamu avotu un materiālu izpēte, kas kalpo par pamatu katra individuālajam literārajam redzējumam.

	Skolotāja atgādina, ka pirms diviem mēnešiem kopīgi izlēma, ka visa klase lasīs N. Ikstenas romānu “Mātes piens”, kā arī vienu romānu no piedāvātā saraksta pēc izvēles. <i>(Sarakstā (3.pielikums) skolotāja bija apkopojusi šīs romānu sērijas ietvertos daiļdarbus. Rudenī skolotāja ar skolēniem kopīgi vienojās, ka lasīs “Mātes pienu”, lai to varētu arī analizēt un kopīgi pārrunāt, kā arī skolēni lasīs vēl vienu romānu pēc izvēles un to prezentēs pārējiem).</i> Skolotāja atklāj, ka šajā stundā kopīgi ar skolēniem centīsies iepazīt šo romānu sēriju, noskaidrojot, kuri autori ar saviem romāniem tajā ir iesaistījušies, jo nākamajās stundās kopīgi pārrunāsim un citiem ziņosim par izlasīto.
Apjēgšana (20 – 26 minūtes)	Skolotāja aicina katram izlozēt vienu lapiņu. Uz katras lapiņas ir rakstnieka attēls, kurš iesaistījies šajā romānu sērijas tapšanā. (1.pielikums). Veicot izlozi, skolēni sadalās pa pāriem ar to klasesbiedru, kurš izlozējis tādu pašu attēlu <i>(mācību stundā ir 26 skolēni, romānu sērijā iesaistījušies 13 autori, tāpēc izveidojas 13 pāri)</i>. Skolotāja ir sagatavojusi arī grāmatu vāku attēlus. (2.pielikums) Kad skolēni ir sadalījušies pa pāriem, skolotāja izsniedz katram pārim krāsainu A4 lapu un izskaidro uzdevumu: izmantojot informācijas tehnoloģijas (viedtālrunus, datoru, kas atrodas klasē), ticamos interneta avotos jāatrod romānu sērijā ietvertie autori. Uzdevums – sameklēt izlozētā rakstnieka vārdu un uzvārdu, īsas ziņas par pašu autoru, kā arī daiļdarba nosaukumu, ar kādu tiek pārstāvēta šī romānu sērija. Uz izsniegtās lapas jāraksta atbildes, kā arī jāpielīmē izlozētā rakstnieka un viņa grāmatas vāka attēls, izveidojot uzskates materiālu, lai vizualizētu apgūstamo tēmu un noderētu arī turpmāk. (Kad skolēni šīs tēmas ietvaros stāstīs par izlasītajiem romāniem, tad skolēniem būs uzdevums izveidot uzskates materiālus papildināt ar romānā ietvertajiem tēliem, idejām, vērtībām, laikmetu utt.). Kad skolēni ir pabeiguši uzdevumu, klases beigās tiek izveidota galerija “Mēs. Latvija, XX gadsimts”. Skolotāja aicina skolēnus iepazīties ar izveidotajiem materiāliem un pierakstu kladē izveidot

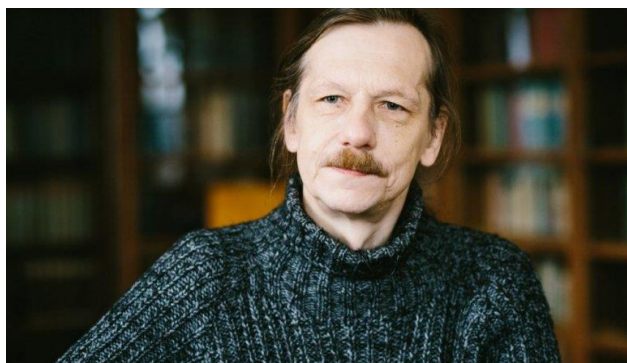
	sarakstu, uzrakstot visu 13 autoru vārdus un uzvārdus, kā arī sarakstītā romāna nosaukumu un izdošanas gadu. (Piemērs aplūkojams 3.pielikumā).
Refleksija (7 – 10 minūtes)	Skolotāja izdala darba lapas (4.pielikums). Skolotāja atgādina, ka nākamajā literatūras stundā kopīgi pārrunās N.Ikstenas “Mātes pienā” paustās idejas, tāpēc vēlams paņemt līdzi grāmatas vai lasīšanas laikā veidotās citātu kartotēkas. Atvadīšanās.

Izmantotie informācijas avoti

1. Delfi TV. *Gundega Repše: 'Mēs. Latvija, XX gadsimts' ir atbilde 'nīkulīgajai un nihilistiskajai atmosfērai'* (00:00 – 03:10). [skatīts 16.12.2022.]
Piekluve: <https://www.delfi.lv/delfi-tv-ar-jani-domburu/raksti/gundega-repse-mes-latvija-xx-gadsimts-ir-atbilde-nikuligajai-un-nihilistiskajai-atmosferai?id=49460215>
2. Goodreads mājaslapa. *Romānu sērijas Mēs. Latvija, XX gadsimts grāmatu attēli.*
<https://www.goodreads.com/series/159041-m-s-latvija-xx-gadsimts>
3. Rakstnieku fotogrāfijas aizgūtas no interneta vietnes www.google.com
4. Izglītības satura un eksaminācijas centrs. (2008) *Literatūra. Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta programmas paraugs (I. variants).* [skatīts 14.10.2022.] Piekluve:
https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/vidskolai/literatura_1variant_200508.pdf
5. Kultūras Diena. *Diskusija par romānu sēriju 'Mēs. Latvija, XX gadsimts. 13 lodziņu vēstures taisnē'.* [skatīts 15.12.2022.]
Piekluve: https://www.diena.lv/raksts/kd/literatura/diskusija-par-romanu-seriju-mes-latvija-xx-gadsimts_-13-lodzinu-vestures-taisne-14209043

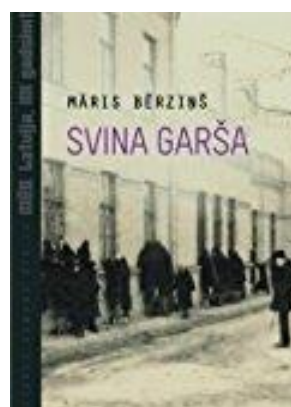
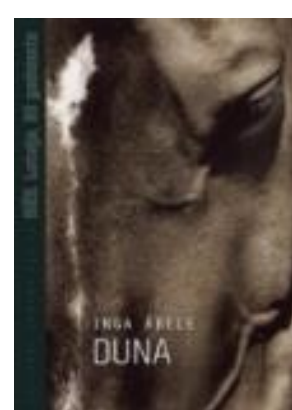
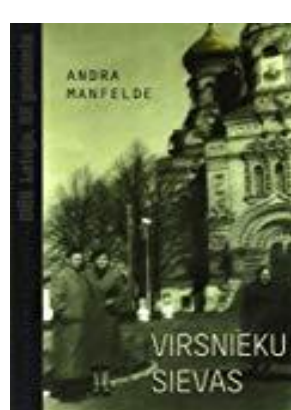
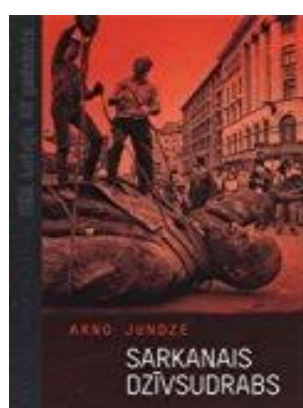
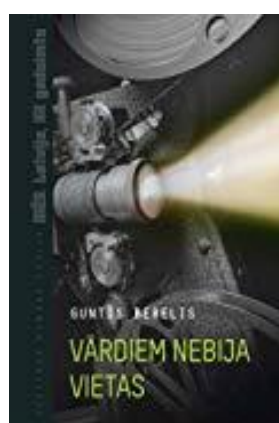
Pielikumi

Rakstnieku un rakstnieču fotogrāfijas

Grāmatu vāku attēli

Romānu sērijas “Mēs. Latvija, XX gadsimts” iekļauto autoru un viņu romānu saraksts

Osvalds Zebris “Gaiļu kalna ēnā” (2014)
Guntis Berelis “Vārdiem nebija vietas” (2015)
Pauls Bankovskis “18” (2014)
Inga Gaile “Stikli” (2016)
Gundega Repše “Bogene” (2016)
Māris Bērziņš “Svina garša” (2015)
Inga Ābele “Duna” (2017)
Nora Ikstena “Mātes piens” (2015)
Andra Manfelde “Virsnieku sievas” (2016)
Kristīne Ulberga “Tur” (2017)
Laima Kota “Istaba” (2016)
Arno Jundze “Sarkanais dzīvsudrabs” (2017)
Andris Akmentiņš “Skolotāji” (2018)

Izlasi diskusijas fragmentu par romānu sēriju “Mēs. Latvija, XX gadsimts”!

B. S. Papildinot Ventu, domāju, vai vispār ir nepieciešams šos romānus spiest iekšā šajā žanru literatūras rāmī. Pareizi saki – vēsturiskais romāns, tāpat kā pieminētais fantāzijas žanrs, ir žanra literatūra, bet labākie darbi, protams, žanra robežu pārkāpj. Tā iekļaujas kritērijos, bet kļūst par lielo literatūru, fiction un tamlīdzīgi. To vairs nav iespējams definēt – te beidzas vēsturiskais romāns un sākas romāns kā tāds. Tas, ka tajā ir vēstures fakti, automātiski nenozīmē, ka tas ir vēsturiskais romāns. Gribētos tos saukt par romāniem par vēsturi.

G. R. Tā jau arī bija domāts.

D. S. Vēsturiskais romāns tika piekabināts publiskajā telpā vēlāk. Ar to vairs nav iespējams cīnīties. Bet tie ir romāni par vēsturi.

B. S. Tas man liekas daudz labāks apzīmējums, jo vēsturiskais romāns izveido noteiktu kvadrātiņu cilvēka prātā, kur ir apmetņi, zobeni un zirgi.

Vai, Tavuprāt, šie ir vēsturiskie romāni vai romāni par vēsturi? Pamato savu viedokli, izmantojot šajā stundā un mājās (“Mātes piens”) lasīto, dzirdēto!

Izdomā un uzraksti vienu jautājumu romānu sērijas “Mēs. Latvija, XX gadsimts” iniciatorei Gundegai Repšei!
